

ON ALTINCI YÜZYIL ŞAİRLERİNDEN KABÛLÎ'NİN ŞİİRLERİ

*Hidayet DUYAR**

ÖZET

On altıncı yüzyıl divan şairlerinden Gedizli Kabûli olarak tanınan İbrahim Çelebi'nin mürettep bir divanı bulunmaktadır. Buna ilaveten şairin İzzet Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'nde 12548 numarada kayıtlı şiir mecmuasında 81 gazeli ile bir kasidesi ve İÜ Kütüphanesi'nde TY 391 numarada kayıtlı şiir mecmuasında 39 gazeli tespit edilmiştir. Bu çalışmada kısa bir biçimde şairin hayatı, edebî kişiliği ve üslubu üzerinde durulmuş; daha sonra da şiirlerinin karşılaştırmalı yayımı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kabûli, divan şiiri, cinas, gazel.

THE POEMS OF KABULÎ WHO IS FROM 16 CENTURY POETS

ABSTRACT

One of the 16 century poets İbrahim Çelebi , who is known as Kabuli from Gediz , has an organized divan.Besides it has been founded that the poet has 81 ghazels and 1 kasida in the recorded periodical poems at the number of 12548 in İzzet Koyunoğlu museum library and 39 ghazels in the recorded periodical poems at the number of ty391 in İstanbul University Library . This study briefly cencentrates ogon the life and literary personality of the writer; further more a comparasion betmeen his poems is made.

Key Words: Kabûli, divan poem, equirocan allusion, ghazel.

* Okutman, Selçuk Üniversitesi.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

ADI, MAHLASI, DOĞUMU VE ÖLÜMÜ

Klasik Türk edebiyatında *Kabûlî* mahlasını kullanan birçok şair bulunmaktadır. Yazımızın konusunu teşkil eden Kabûlî ise Gedizli İbrahim Çelebi'dir. Tezkirelerde¹ aşağı yukarı aynı ifadelerle tanıtılan şairin doğum tarihi hakkında herhangi bir kayda rastlanamazken ismi ve memleketi konusunda bir ihtilaf olduğu göze çarpmaktadır. Tuhfe-i Nâilî'de² de yazıldığı gibi Kınalızade Hasan Çelebi ve Beyânî'nin şairin ismini Hasan, memleketini de Kütahya olarak yazması Riyazî'ye³ göre yanlıştır. Riyazî, şairin isminin İbrahim, memleketinin de Gediz olduğunu tasrih ve tedkik etmiştir. Tezkirelerimizde genel olarak Kabûlî'nin Nâzırzâde'nin hâdimi olduğu daha sonra mülazımı olup kadılık vazifesinde de bulunduğu ve Mısır'dan gelirken H 1000 (M 1591-1592) tarihinde boğularak vefat ettiği yazılıdır.

Kabûlî'nin Eseri

Keşfü'z-Zünûn, *Hediyetü'l-Ârifîn Esmâ'ü'l-Mü'ellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn* ve *Riyâzü'ş-Şu'arâ* da divanının olduğu yazılıdır. *Tuhfe-i Nâilî* ise Kabûlî divanının İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'nde 371 numarada olduğunu söyler; ancak bu bilgi doğru değildir. Zira o kayıta bulunan eser bir şiir mecmuası olup mecmuada çeşitli şairlere ait şiirler yanında Kabûlî'ye ait 39 gazel bulunmaktadır. Araştırmalar neticesinde Kabûlî Divanı'nın İzmir Millî Kütüphane Yazma Eserler bölümünde 1052 numarada kayıtlı 183 varaktan müteşekkil 210x14 ebatlarında talik hat ile yazılmış bir nüshasının bulunduğu tespit edilmiştir.⁴

¹ Kınalızade Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-Şuarâ*, Hzl. İbrahim Kutluk, Ankara 1989, C.II, s. 792-793; Beyânî, *Tezkiretü'ş-Şuarâ*, Hzl. İbrahim Kutluk, Ankara 1997, s. 221-222; Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zünun*, İst. 1971, C.1 s. 806. Kâfzâde Fâ'izî, *Zübdetü'l-Eş'âr*, Hzl. Bekir Kayabaşı, İnönü Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya 1997, s. 457; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, Hzl. Nuri Akbayır, İstanbul 1996, C.3, s. 854-855; Mustafa İsen, "Divan Edebiyatında Mahlasdaş Şairler", *Millî Eğitim Dergisi*, S. 82, Şubat 1989, s. 22-29. Bağdatlı İbrâhîm Paşa, *Hediyetü'l-Ârifîn Esmâ'ü'l-Me'ellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*, İst. 1951, C. 1, s. 29.

² İnehân-zâde Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nailî*, Hzl. Mustafa Tatcı, Cemal Kurnaz, C.2 s. 821.

³ Riyâzî, *Riyâzü'ş-Şu'arâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Kısmı, Nu: 3871, v. 88b, 89a.

⁴ İzmir Millî Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu, Hzl. Prof. Dr. Ali Yardım, İzmir 1997, C. 3, s. 298. Söz konusu divanın Mustafa ERDOĞAN tarafından doktora tezi olarak çalışılmakta olduğunu Elif BOLAT bildirmektedir: Elif BOLAT, *Kabûlî Mustafa Dîvânı* (İnceleme- Metin), Ankara 2005, s. LXXXVI. GÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dah Yüksek Lisans Tezi.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Kişiliğine Dair İzler

Kabûlî'nin elimizdeki gazellerinden hareketle çeşitli dönemlerde Gelibolu'da ve Rumeli'de bulunduğunu söylemek mümkündür.

Mâyilüz iy Kabûlî *Rûmelîne*

Dil-beri çok diyârı kim sevmez (G. 37/5)⁵

Beni bülbül gibi gūyâ ider gülzâr-ı 'âlemde

Kabûlî gül-ruhân-ı gülşen-âbâd-ı *Gelibolu* (G. 87/5)

Kaynaklarda kişiliği hakkında fazla bilgi bulunmayan Kabûlî'nin şu beyitinden hareketle Bektaşî olması ihtimali üzerinde durulabilir.

Hacı Bektâş-ı Velî dergehine yüz sürdüñ

Bir gedâ kıabil imiş varmağa sultân evine (G. 83/2)

Kaynakların Şiirini Değerlendirişi

Kabûlî'nin şairliğini kaynaklar “nazmı, makbûl-i ehl-i irfân” “ba‘zı güftârı rûtbe-i kabûle vusûl bulmuşdur” kendisi de “kâbil-i şândır” diyerek övmekte ve şiirlerini beğenmektedirler. İncelediğimiz birçok şiir mecmuasında⁶ şiirlerinin bulunması, şiirlerine nazire ve tahmis⁷ yazılması, yaşadığı dönemde ve sonraki dönemlerde şiirlerinin sevildiğini gösterir.

Kendi Şiirini Değerlendirişi

Diğer Osmanlı şairleri gibi Kabûlî de kendi şairliğini şiirlerinde övmüştür. Sadece iki sözünün bile divanlara üstün

⁵ Gazel ve beyit numaraları kendi oluşturduğumuz metne göre verilmiştir.

⁶ A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi, 13596, 12548, 11068 numaralı şiir mecmuaları; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 3005 numaralı şiir mecmuası; Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi'nde kayıtlı 2163, 2458, 2462, 4923 numaralı şiir mecmuaları ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.Y. 391 numaralı şiir mecmuası; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 numaralı şiir mecmuası; Pervane Beg, Mecmu'a-i Neza'ir, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Bağdad Kitaplığı 406.

⁷ A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi 11068 numaralı şiir mecmuası 102a; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 numaralı şiir mecmuası 76b.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

olduğundan; dostlar arasında adını andırabilmek için durmayıp gazeller söylemesi gerektiğinden; şiirlerinin unutulmayıp cihanda söyleneceğinden; yazdıklarının kendi iç dünyasını yansıttığından ve kalem erbabıyla yarışacak kadar nazmına güvendiğinden bahsetmektedir.

Maḳālüm ḥasb-i ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ‘arz-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā (G. 2/1)

Ḳabûlî unudılmaz söylenür diġkatle eş‘arūñ
Cihāndur añılır bunda peder evvel püser āḫir (G. 7/5)

Ḳabûlî iki sözle yāre maḳşūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür (G. 13/5)

Ḳabûlî gevher-i kân-ı ma‘ārif bī-revāc ancak
Dür-i nazm-ı kelām-ı pākūñe kimse ḳulaġ ṭutmaz (G. 32/5)

Yüġröklük ile aldı meydānı esb-i ṭab‘uñ
Şimdengirü Ḳabûlî nazm ehli ile yarış (G. 39/5)

Eş‘ār u ġazel söyle hemān ṭurma Ḳabûlî
Tek añdıragör nāmuñı yārān arasında (G. 67/5)

Velvele şaldı şadā-yı suḫanum āfāḳa
Çıġdı āvāze-i nazmum felek-i nüḫ-ṭāḳa (G. 74/1)

Dil ve Üslupla İlgili Dikkatler

Yüksek zevk sahibi söyleyişler yanında bazı arkaik kelimeleri (ig; yuy-; yelüp yopur-; ḳaḳı-), deyimleri (ileriye bk.) ve atasözlerini (G. 10/4, G. 32/4, G. 35/5, G. 38/3, G. 42/1, G. 52/3, G. 69/3, G. 88/5) ustalıkla kullanmasını bilmiştir. Kabûlî'nin sanatkârlığını ve şairlikteki hünerini anlamak için tamamen satrançla ilgili kelimeleri kullanarak yazdığı gazeli ile yansıma seslerle örölmüş gazeline bakmak yeterlidir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. Gel naṭ'-ı maḥabbetde şehâ bir ben [ü] bir sen
Şaṭranc oyunun oynayalum mât ola düşmen
Ferzîn gibi kec-revlük iden şâha muḫârin
Ṭoĝrı yürüyen ruḫ gibi ol baĝar ıraĝdan
3. Üt esb-i murâdın ruḫ-ı cânâneye ħarşu
'Âlemde piyâde yürime merd iseñ atlan
Bir lu'b ile rûḫın alup açmaz ħodı ol şâh
Daḫı ne oyunlar geĝer iy şeh saña ħatlan
5. Leclâc ise de lec iderüm naṭ'-ı cihânda
Nâ-dâna Ḳabûlî yeñilür şanma beni sen

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. İy ṭıfl-ı sirişküme ħatı ħalĝardun a diñdiñ
Ḥelvâ-yı leb-i dil-beri gördün niye diñdiñ
Uydurmuş uşüle sözini sille-i üstâd
Añduĝça defün daḫı öter ħulaĝı çın çın
3. Beñzer geĝinürken ħaṭ-ı yâre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ
Siñ siñ siñilet seg gibi aĝyârı ħapuñdan
Fiñ fiñ ulusun ol köpege at taşı fiñ fiñ
5. Yaşumuza raḫm eyler idi yâr Ḳabûlî
Aĝyâr geĝüp ħarşumuza gülmese giñ giñ

Kabûlî'nin en belirgin vasfı ise hiç zorlanmadan cinaslı söyleyişlerde bulunabilmesidir. Metnini verdiğimiz 88 gazel ve 1 kasidenin hemen hemen tamamında cinaslı söyleyişler görülmekle birlikte Kabûlî'nin kafiye olarak cinası kullandığı 9 adet gazeli (G. 18, G. 46, G. 47, G. 51, G. 54, G. 68, G. 80, G. 81, G. 84) bulunmaktadır. Cinasları kullanırken Tükçenin zenginliğinden istifade eden Kabûlî'de bu örnekler şu şekilde sınıflandırılabilir:

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Cinas-ı tâm:

Gül	‘âlem	bahâ
gül (G. 7/4)	‘âlem (G. 29/3)	bahâ (G. 33/4)
nâme	arasın	yir
nâma (G. 50/3)	arasın (G. 61/4)	yir (G. 74/2)
oturma	al	ayını
oturma (G. 78/1)	al (G. 80/2)	âyîni (G. 82/3)

Cinas-ı Mürekkeb (Cinas-ı Mefrûk)

dil-güşâdedür	bahâne	birisinedür
dil güşâdedür (G. 14/1)	bahâ ne (G. 15/5)	birisinedür(G. 18/1)
dil-ârâm	cânānuñ	kām ile
dil ârâm (G. 38/1)	cân anuñ (G. 45/5)	kâmil (G. 46/1)
câh ile	‘âķ ile	‘âm ile
câhil (G. 46/1)	‘âķil (G. 46/2)	‘âmil (G. 46/3)
nâz ile	râh ile	evbâşına
nâzil (G. 46/4)	râhil (G. 46/5)	ev başına (G. 64/3)
nesinde	alayına	semen-sâña
ne sinde (G. 68/1)	ala yine (G. 80/1)	semen saña (G. 84/1)
zîbâña	bâlâña	sîmâña
zîb aña (G. 84/2)	bal aña (G. 84/3)	sîm aña (G. 84/4)
şekîbâña	şekîb aña (G. 84/5)	

Cinas-ı Nâkıs

ebrû	yâsemen	server
rû (G. 5/1)	semen (G. 16/4)	serv (G. 25/4)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

peymāne peymān (G. .27/2)	keyvān eyvān (G. 45/4)	zerd zer (G. 49/5)
muḳīme ḳıyma (G. 51/1)	‘aḳīme ḳıyma (G. 51/2)	ḳakıma ḳıyma (G. 51/3)
kāse ke’s (G. 53/3)	nāz az (G. 56/3)	vaḳārı ḳarı (G. 58/4)
Leclāc lec (G. 60/5)	sipenc senc (G. 75/3)	nevāz az (G. 76/3)
ipligi igi (G. 86/1)		

Cinas-ı Mükerrer

ğazanfer fer (K./1)	ferruḥ ruḥ (K./1)	dārā dārāt (K./1)
hüdā hüdāt (K./22)	pīçidedür çidedür (G. 17/1)	pālūde ālūde (G. 17/2)
cünbānīde cünbīde (G. 17/3)	nigāh gāhı (G. 22/4)	endām dām (G. 47/1)
ārām rām (G. 47/1)	şimşād şād (G. 47/2)	ālām lām (G. 47/2)
‘ayyār yār (G. 47/3)	bed-nām nām (G. 47/3)	bī-cān cān (G. 47/4)
in‘ām ‘ām (G. 47/4)	encām cām (G. 47/5)	yemen yemān (G. 54/1)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

çemen	hemîn	encümen
çemân (G. 54/2)	hemân (G. 54/3)	hemân (G. 54/4)
şemen	naqqâş	efser
şemân (G. 54/5)	qaş (G. 64/4)	ser (G. 66/3)
fırenc	pençe	zürriyyât
renc (G. 75/2)	penç (G. 75/4)	zerrât (G. 53/1)

Cinas-ı Muharref

mesāvî	ķût	gendüm
müsāvî (G. 46/2)	ķuvvet (G. 68/4)	kendüm (G. 72/4)
eş'âr	murğ	emîn
iş'âr (G. 74/5)	merğ (G. 75/1)	âmîn (G. 82/5)

Cinas-ı Lâhık

yem	ħayât	çemen
nem (K./11)	memât (K./ 40)	semen (G. 16/4)
pâşîde	cām	nücüm
püşîde (G. 17/1)	Cem (G. 29/2)	hücüm (G. 52/1)
'âlem	em	niyâz
âdem (G. 53/1)	sem (G. 53/5)	nâz (G. 56/2)
ħabîb	merħamet	yâre
řabîb (G. 60/1)	menfa'at (G. 60/1)	pâre (G. 61/1)
şikeste	cefâ	kām
beste (G. 65/2)	vefâ (G. 67/4)	rām (G. 70/2)
melek	niyâz	mâr
felek (G. 74/2)	nevâz (G. 76/3)	mür (G. 77/4)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

nār	mār	mūr
nūr (G. 77/4)	nār (G. 77/4)	nūr (G. 77/4)

efkār
ğār (G. 80/6)

Cinas-ı Kalp

nuṭqa	‘ālem	kemāl
noḡta (G. 5/5)	‘āmil (G. 46/3)	kelām (G. 70/4)

Cinas-ı Hattî

‘arz	nuṭfe	bend
ğaraz (K./36)	nuṭqa (G. 5/5)	pend (G. 43/3)

rāfi‘	‘ālem
ruḡ‘a (G. 51/5)	me’āl (G. 70/4)

Gedizli Kabûlî sadece cinaslı söyleyişleriyle değil diğer sanatlı söyleyişleriyle de dili kullanmada ne kadar usta olduğunu göstermiştir. Basit ve kolay gibi görünen; fakat herkesin söylemeye muvaffak olamadığı, sehl-i mümtenili söyleyişleri cinaslı söyleyişleri kadar çoktur.

Tevekkül şāhibi baş egmez iy dil şāh-ı devrāna
Gedā ki ehl-i ḡanā‘at ola ger sulṭāndan yegdūr(G. 13/2)

Āh alursın güzelüm ‘āşıka cevır eyleme çok
Girü dönmez şaḡın iy ḡaşı kemān atılan oḡ(G. 42/1)

Kemende çek dili pend ü naşīḡate çekme
Efendî pend gerekmez delüye bend gerek(G. 43/3)

Ayaḡ altı degül mey-ḡāne gibi uğramaz kimse
Ḳanā‘at gūşesidür nāmı bir ḡālīce yer buldum(G. 48/4)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

Ġayra meyl itdi koyup pîre zen dehr-i denî

Î'timâd olmaz imiş dostlar oynaşlara(G. 69/4)

Kabûlî şiiirlerinde deyimlere çok fazla müracat etmiştir. Kullandığı deyimler ise şunlardır: *yüz çevir-* (G. 6/3), *gam yi-* (G. 9/1), *itdüğünü bul-* (G. 10/4), *baş eg-* (G. 13/2), *kağem baş-* (G. 20/3), *dili ıtırma-* (G. 20/5), *göñül bağla-* (G. 21/2), *gam dağın çek-* (G. 25/5), *yolunda öl-* (G. 26/5), *yüz sür-* (G. 28/5; G. 83/2), *'aynına gelme-* (G. 29/1), *kanı dön-* (G. 31/1), *küle dön-* (G. 31/4), *yelüp yopur-* (G. 39/4), *âh al-* (G. 42/1), *seri yoluña ko-* (G. 52/4), *yüze gül-* (G. 55/4), *el vir-* (G. 62/3), *el çek-* (G. 62/3), *cânlar vir-* (G. 64/4), *taşlara tut-* (G. 69/1), *el ur-* (G. 73/3), *su gibi göñli aç-* (G. 74/4), *ayağına düş-* (G. 79/1), *ayağına kara şu in-* (G. 79/2), *göz karart-* (G. 80/3), *cân vir-* (G. 80/7) *göñül al-* (G. 81/1), *gam yi-* (G. 81/3), *ipligi pázara çık-* (G. 86/1), *kolı boynına ağ-* (G. 87/4).

Kullanılan Vezinler

Kabûlî'nin şiiirlerinde kullandığı aruz vezinlerini ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

Vezin	Şiir Sayısı
<i>Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün</i>	19
<i>Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün</i>	16
<i>Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün</i>	16
<i>Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün</i>	11
<i>Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün</i>	6
<i>Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün</i>	5
<i>Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün</i>	4
<i>Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün</i>	4
<i>Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün</i>	3
<i>Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün</i>	1
<i>Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün</i>	1
<i>Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün</i>	1
<i>Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün</i>	1
<i>Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün</i>	1

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

Metin Kurulurken Tutulan Yol

Metin mürettep bir divanda şiirlerin sıralanma usulüne uygun, bir biçimde huruf-u hecaya göre oluşturulmuştur. Bu yazımızda Gedizli Kabûlî'ye ait 88 gazel ile kime yazıldığı belli olmayan başlıksız 1 kasidesi tanıtılmıştır. İÜ Kütüphanesi'ndeki T.Y. 391 numarada kayıtlı şiir mecmuasında bulunan 39 gazel ile Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 12548 numarada kayıtlı şiir mecmuasında bulunan 81 gazelin karşılaştırmalı yayımı yapılmıştır. Şiirlerin hangi mecmuada hangi sayfalarda buldukları dipnotlarda gösterilmiştir. Ayrıca İÜ Kütüphanesi T.Y. 391 numarada kayıtlı şiir mecmuası için dipnotlarda İ.Ü.M. kısaltması, Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan 12548 numarada kayıtlı şiir mecmuası için de K.M. kısaltması kullanılmıştır.

Şiirler

Kaside*

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. İy gâzanfer-fer ü ferruh-ruh-ı Dārā-dārāt
Şeref-i zāt-ı tū müşbet be-nuşûş-ı āyāt
Pāye-i kadrüñe irmez haṭavāt-ı efkār
Ṭāḳ-ı gerdüna irişmez ḳademāt-ı mirḳāt
3. Rütbet-i zātuñı ta'yîn idemez vehm ü kıyās
Vezn-i taḳdîr u 'ayār ile bilinmez derecāt
Deste-i 'ismetüñe irmez eyādî-i 'uḳûl
İremez zeyl-i serā-perdeye her süfliyyāt
5. Ḳadrüñ a'lā vü mu'allā vü müzekkî şānuñ
Bu 'ulüvv-i derecāt ehli o şāhib-ṭabaḳāt
Ne bilür mertebe-i şānuñ[1] 'aḳl-ı esfel
Süfelā añladuğundan ötedür 'ulviyyāt
7. Ḳadrüñ andan ucadur kim irişe dest-i ḥayāl
Zātuñ iy ḥazret-i āğā-yı sa'ādet gāyāt
Ḥāşılî 'aḳl irecek mertebeden ber-terdür
Zātuñ andan ötedür k'anı muḥîṭ ile şıfāt

* 38a K.M..Mecmuada kasidenin başlığı yoktur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

9. Himmetüñ n'ola bülend olsa özüñ 'ālīdür
 Bestedür rābıta-ı himmete kullābe-i zāt
 Reşehāt-ı keremüñ nite ki ebr-i nīsān
 Hāşma zehr-āb içürür dōstlara āb-ı hayāt
11. Yem-i pürdür nem-i ihsānuña nisbet bī-nef'
 Nem-i deryā nem-i cūduñdan alınmış қаtarāt
 Bād-bān-ı keremüñ kime hevā-dār olsa
 Keşfī-i Nūh-ı Necī gibi olur ehl-i necāt
13. 'Add olunmaz keremüñ қаtre-i deryā-mānend
 Hīç мүmkīn midür ihsā-yı vücūd-ı zerrāt
 Baħr-i luḡfuñ ne 'aceb baħr-i muşaffādur kim
 Anda tağyīr idemez kâ'idesin māhiyyāt
15. Diḡkat iden 'aded-i luḡfuña vāşıl olmaz
 Añlanılmaz bil 'aded ile rimāl-i sâ'at
 Hāşıl iy hāzret-i āğā-yı der-'adl-ārāyı
 Söylemem söylemem illā ki güneşden zerrāt
17. Sensün ol zāt-ı kerem-verz ki hūrşīd-mişāl
 Ğayra zerrāta vücūdından irişür leme'āt
 Sensün ol mihr-i felek-қadr ki āşārından
 'Āleme feyz irişür kılsa tahayyül ol zāt
19. Sensün ol gevher-i pākīze ki hakkāk-ı қadīm
 Getüre mişlini bir daħı vücūda heyhāt
 Sensün ol kevkeb-i sa'd-ı felek-i 'izz ü şeref
 Kim olur ehl-i kemāle sebeb-i teşrifāt
21. Sensün ol aħter-i neyyir ki ziyā şalduḡça
 Hāne-i dilden ider def'-i zalām [u] zulumāt
 Sensün ol dürrī-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
 Ki anuñ şevḡkine hādīlük ider halka hüdāt
23. Sensün ol hāzret-i āğā-yı meyādīn-i du'ā
 Ferd-i iclāl ile mānend-i lüyüş-ı ḡāyāt

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

- Kār-ı fermānı mühimmāt-ı umūr-ı hācāt
Dergeh-ārā-yı serāy-ı şeh-i ferhunde-şifāt
25. Rāst tedbīr-i nigū kār u pesen-dīde hışāl
Pāk-girdār u ḥasen-şüret ü şāhib-ḥasenāt
Zābıt-ı k̄ā‘ide-i bārgēh-i pādīşehi
Bāsıt-ı k̄āyime-i tahtgeh-i heft cihāt
27. Şadıku‘l-kavl [ü] kavī-ḳalb [ü] ḳadīmü‘l-idrāk
Kāmīlü‘l-va‘d {u} fi-‘ahd [ü] faşīhü‘l-kelimāt
Saña dirler saña taşşış iderler sensün
Bende-i muḳbil-i sulṫān-ı refī‘u‘d-derecāt
29. Kām-kārā dem-i medḥūñde şarīr-i ḥusāma
Pür-şafādur nite kim murğ-ı müsecca‘-neḡamāt
N’ola ger kesb-i şafā kılsa sözümden aḥbāb
Naḡamāt ehli virür ādeme vecd ü ḥālāt
31. Şöyle kim medḥūñe āḡāz ide murğ-ı ḳalemüm
Düşmenüñ baḡrı ṫolar ḳan ile mānend-i devāt
Ḳāşırız gerçi ki vaşfuñda velī sulṫānum
Terk-i cān eyle diseñ eylemezüz taḳşīrāt
33. Ḳadrüñi ben bilürem cevheri şarrāf añlar
Ne bilür mertebe-i zātuñı ḥükkām [u] ḳuzāt
Gerçi zātıyla zamānyıla irer kāma kişi
Yok zamānum meger iḥsāna müreccaḥ ola zāt
35. Ḳavl-i vā‘iz gibi medḥūñ oḳısam diñledürem
İstimā‘ olına gelmiş durur aḳvāl-i şıḳāt
Yokdur āḫir ḡarażum ‘arz-ı du‘ādur ancak
Ḥıdmetüm medḥ ü şenādur degül izḫār-ı nikāt
37. Elde evrāk-ı şenā dilde du‘ā-yı devlet
Ḥayr odur kim ola a‘māle muḳārin niyyāt
Gel du‘ā eyle Ḳabūlī saña oldur maḳbūl
Umaruz anı ḳabūl ide mucıbbü‘d-da‘avāt

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

39. Devr-i gerdün ola ber-vefķ-i murād-ı hātır
 Harekāt-ı felek ıřār ide bir bir berekāt
 Nite kim halk-ı ricāl üzre ola Hālķdan
 Nite kim dāyir ola halkı hayāt ile memāt
41. Őevket-i zātuñı gördükçe helāk ola ‘adū
 Dā‘ı-i devlet olanlar kılalar kesb-i hayāt
42. Çün hulūř üzre du‘ā idi ğaraź hatm oldu
 İrdi söz ğāyete ber-h‘āce-i ‘ālem Őalavāt

Gazeller

1¹*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün*

1. O nezāket o leřāfet o řarāvet o řafā
 O zārāfet o feřāřat o belāğat o edā
 O riyāset o siyādet o sa‘ādet o vücūd
 O ‘adālet o ‘ināyet o seřāvet o ‘ařā
3. O mürüvvet o mařabbet o meveddet o kerem
 O ri‘āyet o ĥimāyet o řefā‘at o vefā
 O murařřa‘ o mülemma‘ o muřanna‘ elfāz
 O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā
5. Nedür ol yāre Őabülî bu řadar ‘izzetler
 O teřevvuķ o ta‘ařřuķ o ta‘alluķ o hevā

2²*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

1. Mařālüm řasb-i ĥālümdür ĥikāyet añlama cānā
 Ēaraź ‘arź-ı mařabbetdür řikāyet añlama cānā

¹ 47a: 94b İ.Ü.M.

1/1b edā: nidā: K.M.

3b vefā: edā K.M.

4a muřanna‘: münemma‘ K.M.

² 46a K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

Seg-i küyuñ geçinmekden murādum maḥz-ı ülfetdür

Anı aḳrān arasında riyyāset añlama cānā

3. Bize ‘arz-ı cemāl itmek efendi kendi luṭfuñdur
Şaḳın ol ḥālete bizde liyyāḳat añlama cānā
Şafā-yı vuşlatuñ var iken eglenmek ḥayālünle
Zarüretdendür anuñla ḳanā‘at añlama cānā
5. Ğam-ı ‘aşḳuñla fāriğ-bāl olup bir gūşede ḳalmaq
Şafā kesb itdügümdendür ferāḡat añlama cānā
Ḳabūlī nā-murāduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ḡayrı ḥālet añlama cānā

3³

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

1. Maḥabbet cāna kār itdi be-ḡāyet
‘İnāyet eyle sulṭānum ‘ināyet
Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḥtelif ancaḳ rivāyet
3. Gerekdür bendeñe sulṭānum iḥsān
Ra‘iyyet olana lāzım ri‘āyet
Ser-i küyuñda öldür ehl-i ‘aşḳı
Biraz aḥbāb bulsun istirāḥat
5. Ḳabūlī ‘arz-ı ḥāl eyle o yāre
Ne ḳorḳarsın helāk ide nihāyet

4⁴

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Suḥandur ol iki lebler güher-bār olmaḡa bā‘is
Suḥandur iki ‘ālem yoḡ iken var olmaḡa bā‘is
Beni sūzān iden ‘aşḳ āteşine sūz-ı sīnemdür
Günehdür ehl-i ‘işyānuñ yeri nār olmaya bā‘is

³ 38a K.M.

⁴ 47b K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

3. Yüzün görmekte cānā cān virürken üstine herkes
Nedendür hānçerüñ böyle dil-āzār olmaya bā'is
Dili gīsū-yı yāre bend iden rāh-ı maḥabbetdür
Ene'l-Ḥaḫ sırrıdır Maṣūr[1] ber-dār olmağa bā'is
5. Ḳabûlî-veş gamuñdan herkesüñ gönlinde merhem var
Bu gamdur ehl-i 'aşkuñ derdi hem-vār olmağa bā'is

5⁵*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

1. Ol ki māha nūr tevcīh eylemiş rü koymış ad
Nürdan bir nūr peydā kılmış ebrü koymış ad
Sīmden bir levḫa taşvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḫrīr idüp etrāfına mü koymış ad
3. Şem'-i kāfūrı fūrüzān eyleyüp gerden dimiş
Ḥalka-i zülf-i siyāh-ı şem'a gīsū koymış ad
Çihre-perdāz-ı teşāvīr-i nigāristān-ı üns
Bir cemāl ārāyiş itmiş rüy-ı nigū koymış ad
5. Noḫta deñlü nuṭfe[y]i nuṭka getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabûlî-i suḫan-gū koymış ad

6⁶*Meḫā'ilün Meḫā'ilün Meḫā'ilün Meḫā'ilün*

1. Ruḫuñ şevḫiyle yanmış nice dağ pür fetilüm var
Bulursam Ka'be-i küyuñ dile rüşen delilüm [var]
Eger şemşīr-i 'aşka ser-fürü kılmaz kaçır dirseñ
Yarar yoluñda başum gibi boynum var kefilüm [var]

⁵ 42a: 95a İ.Ü.M.

5/1a eylemiş: eyleyüp K.M./ rü: hem rü-nigū K.M.

1b nür: nün İ.Ü.M./ kılmış: itmiş İ.Ü.M.

3b zülf-i: devr-i İ.Ü.M.

4. Cennet-ārā-yı bahāristān-ı nüzhet-gāh-ı üns

Bir dıraḫt-ārāyiş itmiş naḫl-i dil-cū koymış ad İ.Ü.M.

⁶ 98b İ.Ü.M**Turkish Studies**

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

3. Vefā-yı mu'tedilden yüz çevirmem ma'delet ammā
Benüm bir 'adle mā'il pādīshāh-ı bī-'adīlüm [var]
Ne bir māhuñ fūrüg-ı mihr-i rüyından ferāgum var
Ne bir şāhib-cemālūñ vaşlma sa'y-i cemīlüm var
5. Qabūlī cānib-i haşmı havāle eyledüm Haqqā
Ne pervā 'aybdan çün [ki] Hudā gibi kefilüm [var]

7⁷*Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün*

1. Fenā bezmin gelür her kim bezer evvel bozar āhır
Ecel peymānesin ol kim içer evvel geçer āhır
Binā-yı devlet-i dünyā degüldür üstüvārī dil
Sarāy-ı 'işreti her kim yapar evvel yıkar āhır
3. Sa'adet şeh-süvārān-ı cihāna pāyidār olmaz
Semend-i rif'ate her kim biner evvel iner āhır
Zamān-ı hüsne mağrūr olma cānā bī-beqādur bu
Gül-i bāğ-ı fenā gerçi güler ammā şolar āhır
5. Qabūlī unudılmaz söylenür diqqatle eş'aruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āhır

8⁸*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

1. Dişüñe dirler ise 'ıqd-i dür-i ezherdür
Dil-i 'uşşākı şikest eyleme söz gevherdür
Çekişürler ayaguñ toprağını kuhl-āsā
Dīdeler anuñ için biri birine terdür
3. Ğamze-i mestüñ ile ol iki rāy-ı ğarrā
İki mestüñ iki destinde iki hañçerdür
Şarşılur qaşr-ı felek düd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm iy nahl-i cefā şarşardur

⁷ 42a K.M.⁸ 39b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

5. Eline hâk-i siyâh alsa Qabûlî zer olur
Var ise mâlik-i iksîr ğam-ı dil-berdür

9⁹

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Ne ğam yer ol bu gün kim katli dil-dârına kalmışdur
Ne qorqar ol belâdan kim kişi yârına kalmışdur
Varup bir hâne bünyâd eyledüm şehr-i 'adem içre
Tamâm oldı hemân saqfına dîvârına kalmışdur
3. Dilâ bezm-i vişâl-i yâre dâhil olmadur qaşdum
Tamâm oldı bu cânib anuñ ikrârına kalmışdur
Cüdâ olalı yârümden gönülden ğam dağı gitmez
Bağıyye sâğarumda bâde-i yâr yine kalmışdur
5. Qabûlî vaşluñı dilden beyân eylerse sultânım
Sen aña kalma ancaq ol dil-i zârına kalmışdur

10¹⁰

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Belâ şıdık ehline rûz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i handân imiş peymâne ammâ şola gelmişdür
Qatı güm-râh imiş zâhid tarîk-i 'aşka toğrıldı
Şığarsa vechi var şimdi şakalın yola gelmişdür
3. Şikâr olmaz geçer ol şâhbâz-ı evc-i hüsn ammâ
Nice bâzûdan uçmışdur hezârân kola gelmişdür
Gelür seng-i havâdiş her kişinüñ başına âhir
Gerek merd ü gerek zen itdüğini bula gelmişdür
5. Ne cevri var ise yârüñ Qabûlî çek efendiñdür
Ġazab sultâna vü cevri[e] taħammül kıla gelmişdür

⁹ 44a K.M.

¹⁰ 41b: 94b İ.Ü.M.

10/2a imiş: idi K.M.

5a ne cevri: cefâsı İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

11¹¹*Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün*

1. Ten besleme k'ol hāk ile yeksān olacađdur
Ol hāne[y]i terk eyle ki vīrān olacađdur
Ol ğonçe-dehen gül gibi handān olur ammā
Rağbetde gül anuñ gibi handān olacađdur
3. Şimdi saña ol Őuĥ-ı cefā cevır ider ammā
Şabr eyle dilā Őoñra peŐimān olacađdur
Bāde leb-i la'lüñle dem-i laĥm geĥürmiŐ
Az kıŐŐa degüldür arada řan olacađdur
5. Gördükçe Őabüliye 'itāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-ĥāreye iĥsān olacađdur

12¹²*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün*

1. Đemen gülzāra dil lāle dudađdur
Gül ü nergis oña gözdür ĥulađdur
Oĥuñla sīne pürdür iy řaŐı yā
Oña terkeŐ dinürse mā-sadađdur
3. 'Arūs-ı dehre gök zerrīn cibinlik
Őafaĥ bir al-i vālādan tuvađdur
'Aceb mi ĥāŐı-ı 'ömri geĥerse
Felek dihĥān mäh-ı nev orađdur
5. Őabüli nāŐır olma ŐeŐ cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā ĥaĥ bucađdur

¹¹ 40b K.M.¹² 38b: 95a İ.Ü.M.

12/3b tuvađdur: dudađdur K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

13¹³*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

1. Meyüñ bir kaçresi 'ayş ehline biñ cāmdan yegdür
Tehī peymāne ahveyle olu fīncāndan yegdür
Tevekkül şāhibi baş egmez iy dil şāh-ı devrāna
Gedā k'ehl-i anā'at ola ger sulāndan yegdür
3. Cefā eylerse dil-ber baña gāyet azz ider göñlüm
Anuñ cevri cihānuñ itdügi isāndan yegdür
Yüzüme bakmayup geçdüke olur ātırım mesrūr
Ol iğmāz iltifāt-ı şāh-ı 'ālī-şāndan yegdür
5. abûlî iki sözle yāre maşūdum edā itdüm
Maallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür

14¹⁴*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün*

1. ātır şafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādedür
Bezm-i şafāda anuñ içün dil güşādedür
Meclisde şūfi cūşa gelüp dest-i şev ile
Şad āk ıra eyledügi ark-ı 'ādedür
3. Mest-i şarāb-ı 'aş olana vā'izüñ bu gün
Az iş degüldür itdügi adden ziyādedür
albinde şūfi zerre adar gıll u gış omaz
Pir-i arīat ister iseñ cām-ı bādedür
5. Ağyārı var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz abûlî nite ki şeyān aradadır

15¹⁵*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'îlü Fā'ilün*

1. 'Aşık ki āh u nālesi sūz u terānedür
Pulları dāg u olları eng ü egānedür

¹³ 39b K.M.¹⁴ 43b K.M.¹⁵ 41a K.M.**Turkish Studies**

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009

- Cism-i za'ife la'l-i lebün küt-ı rūhdur
 Murg-ı revāna hāl-i ruhuñ āb u dānedür
3. Dār-ı cihānda kimse ile dirlik eylemez
 Dünyā ki bir 'acūze-i bed-zindegānedür
 Abdāl-i pāk ider kişi[y]i ihtiyārsuz
 Dergāh-ı 'aşka gel bir ulu āsitānedür
5. Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
 'Aşkuñ Qabūlī şimdi bahā ne cihānadur
- 16¹⁶

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Yoğdur günāh o ğamzesi hūnīde bendedür
 Şāhum suç öldürende degüldür ölenededür
 Serv-i çemende 'ar'ar-ı qaddüñ hırāmı yoğ
 Var ise şive-i revişüñ nārvendedür
3. Feryādı gülden eyleme iy 'andelīb-i zār
 Āzār-ı zaħm gülde degüldür dikendedür
 Haṭṭı çemen 'izārı semen haddi yāsemen
 Şāhn-ı çemende qāmeti serv-i semendedür
5. Sensüz Qabūlī mürde vü qalbi füsürdedür
 'Aşkuñla zindedür nite kim cānı tendededür
- 17¹⁷

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Çin-i zülfüñ kim 'arağ-pāşide gül-püşidedür
 Sünbül-i piçidedür kim şeb-nem ile çidedür
 La'l-i nābuñ hāl-i miskīnün 'izār-ı nāzüküñ
 Sükkerī-pālūde misk-ālūde gül-māyidedür

¹⁶ 44b K.M.

¹⁷ 39a: 96a İ.Ü.M.

17/1a 'arağ: siyeh İ.Ü.M./ pāşide gül püşidedür: püşide dürde pāşidedür
 İ.Ü.M.

2a miskīnün: müşgīnün İ.Ü.M.

Turkish Studies

3. Fikr-i zülfüñle dil-i dīvāne kūy-ı ‘aşqda
 Hufte-i cünbīde vü zencīr-i cünbānīdedür
 Leylī-i zülfüñ gamıyla hāṭır-ı nā-şādumuz
 Deşt-i gam gerdīde Mecnūn-ı belā-verzīdedür
5. İy Kabûlī dürr-i la‘l-i yāri sükkerdür dimek
 Güfte-i nā-süfde ammā ma‘nī-i hāyīdedür

18¹⁸*Meḫūlū Fā‘ilātū Meḫā‘ilū Fā‘ilūn*

1. Kaşduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
 İki de fedā yoluña birisi nedür
 Senden bir iki maṭlabumuz var iki gözüm
 Būs-ı lebüñ durur birisi biri sīnedür
3. Hecr ü vişāl dirler iki nesne var imiş
 Gördük anuñ birisini ya birisi nedür
 Ol görinenler iy perī dendān u leb degül
 Biri anuñ ‘aḫīḳ-i Yemen birisi ne dūr
5. Kaşdı Kabûlī ol ḳaya baḳışlı dil-berüñ
 Cān ile dilden ikisinüñ birisinedür

19¹⁹*Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn*

1. Sünbülün gül-bū vü gül-puş u gül-āb ālūdedür
 Verd-i ruḫsāruñ gül-i sīrāb-i sünbül-sūdedür
 Merd-i bī-mihr ü maḫabbet merdüm-i bī-sūzdur
 Ḳalb-i bī-sūz u ḫarāret ḳaleb-i fersūdedür

3a kūy-ı: künc-. İ.Ü.M.

3b Pend-i zencīr-i belādur pend-i gam ger dīdedür İ.Ü.M.

5. İy Kabûlī ‘arz-ı ḫāl-i bülbüli i‘lām için
 Gonçe-i negşüde gül nāme-i piçīdedür İ.Ü.M.

18 45a: 98a İ.Ü.M.

18/5a dil-berüñ: āfetüñ İ.Ü.M.

19 97b İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

3. Āferīn ol ‘āşık-ı Mecnūn maḥabbet-zāde kim
 Ğuşşadan āzādedür ālāmdan āsūdedür
 Şafḥa-i saḳf-ı sipihre āh şāhum yazmağa
 Tīr-i āhum ḥāmedür derd-i derūnum dūdedür
5. Bülbül-i zāra Ḳabūlī cānib-i gülden gelür
 Ğonce-i pīçide-i gül nāme-i negşūdedür
- 20²⁰

Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn

1. Ol ebrūlar berāt-ı ḥüsnüñe tuğra-keşānidür
 Bir ‘unvān ile añılmağ begüm devlet nişānidür
 Tebessüm kıl didükçe gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
 Bahār irdi gülistān oldı ‘ālem gül zamānidür
3. Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādī-i ‘aşḳa
 N’ola dirlerse ‘ālemde baña Mecnūn-ı sānīdür
 Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ṫakası ḳaşum
 Beden ḳaşr-ı belādur üstüḥ‘ānlar nerdübānidür
5. Cehennemdür ‘adūnuñ şoḥbeti zīrā dili ṫurmaz
 Maḥabbet ehline zīrā ‘azāb iden zebānīdür
 Ḳabūlī bülbülidür gülşen-i nazmuñ o gülzāruñ
 Güli ruḥsār-ı dil-berdür ‘izārı erguvānidür
- 21²¹

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

1. Cāhilūñ ḥar gibi gönlin büyüden zerdür zer
 Zer ile faḥr idinüp ğırra olan ḥardur ḥar
 Zāl-i dünyāya gönül bağlamadı üştür-i dil
 Māyil-i māye degüldür püserüñ nerdür ner
3. Nev-‘arūs-ı felegüñ ‘işvesine aldanma
 Baḳmaz ārāyiş-i dünyāya gönül erdür er

²⁰ 94a İ.Ü.M.

²¹ 42a: 97a İ.Ü.M.

21/3a ‘işvesine: ḥīlesine K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

Sürme-i hâk-i derûñ kuhl-i başardur ammâ
İmtizâc itmediler dîde aña terdür ter

5. Gûşe-i meygedesin kıoma Kıabûlî elden
Kıoyacağ gûşe degül zevkı idecek yerdür yer
22²²

Meʿûlü Fâʿilâtün Meʿûlü Fâʿilâtün

1. Bâdî nazarda bâde âb-ı hayâta beñzer
Lezzetde her habâbı habb-ı nebâta beñzer
Rindân-ı mey-pereste meydür enîs-i hâtır
Câm ise bir bađmada bir hoşça zâta beñzer
3. Fıkr-i ğam-ı mağabbet öldürdi ehl-i ‘aşkı
Ben bildüğüm efendi ğam mühlıkâta beñzer
‘Uşşâkı göz ucıyla eyler nigâh gâhî
İĝmâz-ı ‘aynı yârûñ pek iltifâta beñzer
5. Dil hânesin Kıabûlî yıkdı harâba virdi
Seyl-âb-ı eşk-i çeşmüm cüy-ı Furâta beñzer
23²³

Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün

1. Görmese ‘âşık olan dil-berini cânı çıkar
Derd ile ağlamadan dîde-i giryânı çıkar
Kıor kıaram kimseye medđ eylemege dil-berümi
Her kime añsam eger ‘âşık-ı nâlânı çıkar
3. Bize gerçekden inandırdı bu ğün a‘mâlin
Zâhidüñ yarın umarın niçe yalanı çıkar
Âsitânuñda kıoma düşmen-i nâ-dânı şehâ
Durmasun cennet-i küyuñdan o şeytânı çıkar

3b dünyâya: nisvâna İ.Ü.M.

5a gedestin: gedeyi İ.Ü.M.

²² 46a K.M.

²³ 46a K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

5. Elin al baħr-i firāķuñda Ķabūlī[y]i ķoma
Yetiř iy Ħızr-dem ol ĝarķa-ı ‘ummānı ıķar
24²⁴

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

1. Beni ĝordūķe mūjeñ iy ķařı ya tır çeker
Ħıřm idūp ĝamzelerūñ ķatlūme řemřir çeker
Ħařiye yazdı ĥaķuñ metn-i ķitāb-ı ĥūсне
Ķıl ķalemle řaķuñ eķrāfına taķrır çeker
3. Dil-i dīvāne esīrūñdūr esirge řāhum
Niçe yıldıur ĝam-ı ĝīsūñ ile zencīr çeker
Cāy-ĝır olmasa dilde n’ola ĥarf-i tedbīr
Dest-i taķdīr aña ĥāme-i taĝyīr çeker
5. Dīde aĝardı būkāyile Ķabūlī dil-řād
Zevķi dervīř ider ammā elemin pīr çeker

25²⁵

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1. Ķadd-i dil-ber zūlf-i ‘anber-sārınuñ baĝın çeker
Milk-i ‘ařķuñ bir dilāverdūr ki sancaĝın çeker
Luķf ile yāķūt-ı nābuñ ĝormek olur bādenūñ
Rind olan zevķ ile cāmuñ ĝozinin yaĝın çeker
3. Ol raķīb-i zāĝa nāzırdur mukahķhal ĝozlerūñ
Var ise meřřāķa anuñ kuķl-i māzāĝın çeker
Rāyet-i sebz ile ezhār içre server oldu serv
Lāle ‘asker cem’ idūp ardınca bayraĝın çeker
5. İřitūr ser-mest olan ekmez Ķabūlī ekdūĝın
Zerredūr miķdārda ammā ki ĝam daĝın çeker

²⁴ 48b: 98a İ.Ü.M.

24/1a beni: bizi İ.Ü.M.

1b ķatlūme: ũstūme İ.Ü.M.

²⁵ 38a K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

26²⁶*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

1. Ğubâr-ı hatt-ı la'lûñ gâyet ile ħurde yazmışlar
Şanasın Süre-i Keşer durur bir dürde yazmışlar
Ölümlüdür diyü efvâh-ı 'âlemden işitmişler
Güzeller defter-i 'uşşâka bizi mürde yazmışlar
3. Yatan berf añlamañ gülzârda şeyh-i şitâ gelmiş
Ĥarîm-i bâğa anı da'vete bir bürde yazmışlar
Ne deñlü telh ise erbâb-ı 'aşka şabr nâfi'dür
Yazanlar ĥikmeti ekşer devâyı mürde yazmışlar
5. Senüñ yoluñda ölmekden kaçır diyü münâfıklar
Kabûlî ol şeh-i ĥüsne bizi öldürde yazmışlar

27²⁷*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Şâki-i bezm [ü] şafâ 'aşk ehline sâgar şunar
Pâyumuz virmez bize gelse kadeh ayak tolar
Şüfi peymân eylemiş peymâne döndürmem diyü
Ĥorķum oldur 'ahdine tırmar yine bir gün döner
3. İntizâm-ı 'ıkd-i dendân-ı dürer yârüñ görüp
Defter-i luţf u şafâyı lü'lü'-i lâlâ derer
Bitmedi kaldı egerçi zaĥm-ı tîguñ sîne
Sen hemân iy meh beni şulĥ idegör üftâde-der
5. İy Kabûlî leşker-i ġamla çaķışmaķ sehl idi
Çıksalar anlar da meydâna benüm gibi bir er

²⁶ 38b: 98a İ.Ü.M.^{26/2a} efvâh-ı: iĥvân-ı İ.Ü.M.²⁷ 40b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

28²⁸*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

1. Ka'be-i kūy-ı nigāra sa'y it iy dil varıgör
Nūr görmek ister iseñ gül-'izār-ı yāri gör
Devlet-i dīdāra vāşıl olmağ isterseñ eger
Çeşm-i bahtuñ h'āb-ı ğafletden dilā uyarıgör
3. Rüy-ı dil-ber vā'izā ser-çeşme-i hūrşiddür
Bunı 'ayniyle yazar var maṭla'u'l-envārı gör
Fāyide itmez kişiyē şoñra inkār eylemek
Zāhid[ā] ḳālū belāda itdüğüñ iḳrārı gör
5. Pādişāhum diñle aḫvāli Ḳabūliden nedür
Ḥāk-i pāye yüz süren eş'ār-ı pür-iş'ārı gör

29²⁹*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

1. Dem olur ādeme ḳan ağladur iy dil ğam olur
Ğam nedür 'aynına gelmez dem olur ādem olur
Ḥusrev-i 'ālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Nūş kim eyler ise cur'a-ı cāmın Cem olur
3. Devlete vāşıl olur vuşlat-ı dil-dāre iren
Yār ile 'ālem iden pādişeh-i 'ālem olur
Şerbet-i la'lüñ eger yitmez ise ḥaste-dile
İy ṭabīb-i dil ü cān la'l-i lebüñ emsem olur
5. Görüçek 'āşıḳı dīvāne ider insānı
Ol perī-çihre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

²⁸ 45b: 94b İ.Ü.M.
28/2a dīdāra: dūnyāya İ.Ü.M.
4a inkār: iḳrār K.M.
4b iḳrārı: inkārı K.M.
5b iş'ārı: āşārı İ.Ü.M.
²⁹ 41b K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

30³⁰*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Gerçi kim kâşâneye çok kâmeti bālā gelür
Ol qadi bālā baña ammā katı a'lā gelür
Zerrece mihr ü vefā gelmez güzellerden görüñ
Giderek 'uşşāka da dil-berden istiğnā [gelür]
3. Kākül-i yāre dolaşma iy dil-i sevdā-zede
Çok perîşānlık çekersin başuña gavgā gelür
La'l-i cān-baḥşuñdur ihyā eyleyen dil mürdesin
Ol baña rūḥ-ı mücerred mu'ciz-i 'İsā gelür
5. İy Kabûlî gün gibi hercāyîdür gerçi o meh
Her zamān ğam-ḥāneme gelse hele tenhā gelür

31³¹*Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*

1. Dāne dāne dūr-i eşküm dökilüp kana döner
Ḥalka-i rişte-i ten sübhā-i mercāna döner
Gel bu şeb [meclise] 'ahd eyledüğüñ döndürme
O daḥı dün gice meclisdeki peymāna döner
3. Nāz ile gelse sūrüd eylese bülbül gibi yār
Şevqden meclisümüz ḥalka-i rindāna [döner]
Nār-ı ḥasretle küle döndi ten-i pür-sūzum
Yana yana dil-i şad-pāresi büryāna [döner]
5. İy Kabûlî kadeḥ-i bāde niçün devr itmez
Kāse-i çarḥ-ı felek üstümüze yana döner

³⁰ 41a: 96b İ.Ü.M.

30/1a kâşâneye: kâşāneme İ.Ü.M./ kâmeti bālā: dilber-i ra'nā İ.Ü.M.

2a görüñ: görür K.M.

2b 'uşşāka da: 'uşşākdan İ.Ü.M.

3a dolaşma: dolaşsañ İ.Ü.M.

³¹ 91a: İ.Ü.M.

31/3a sūrüd: sūrür

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

32³²*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

1. Yatur pîr-i muġân evġâr olup desti kabaġ tutmaz
Şu deñlü bâde-nüş olmış ki el ditrer ayaġ tutmaz
'Aşâyile içerdî dime şüfi pîr-i mey-hâne
Elünde ihtiyârũ başına kimse çomaġ tutmaz
3. Zeri bir sîm-ten maġbûba şarf it yoġsa iy 'aşık
Seni ol rûz u şeb kıoynuñda yatsa ısıcaġ tutmaz
Semend-i ġâtırũm 'aşka tutıldı dime iy zâhid
ġar-ı nâ-pâyidâr u nâ-pesendi ġod ulaġ tutmaz
5. Ķabûlî gevher-i kân-ı ma'ârif bî-revâc ancaġ
Dür-i nazm-ı kelâm-ı pâküñe kimse kıulaġ tutmaz

33³³*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

1. Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefâ itmez
Perî-rûlar saña bir kaç gerek biri vefâ itmez
Ķam-ı sevdâyile 'aklı perîşân olmayan kimse
Hevâ-yı kâkül-i dil-dârı başına belâ itmez
3. Ķadeng-endâz-ı ġamzeñ iy kemân-ebrũ dil-i zâra
Atar tîr-i cefâyı biñde birisi ġatâ itmez
Metâ'-ı ġüsnüñũñ şimdi revâcı var iken durma
Şaġın iy ġ'âce-i Mışr-ı bahâ ġüsnüñ bahâ itmez
5. Ķabûlî bunda bir merd-i ġarîb ü lâubâldür
Vefâ ummaz o senden kimseden nesne ricâ itmez

³² 43b :95b İ.Ü.M.

32/2b başına:başuña İ.Ü.M.

3a 'aşık: ġ'âce İ.Ü.M.

3b seni ol: anı sen K.M./ yatsa: - K.M.

4a zâhid: şüfi İ.Ü.M.

³³ 46b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

34³⁴*Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün*

1. alb-i kâmilde meyl-i mâl olmaz
Mâyil-i mâlda kemâl olmaz
Lâm-ı zülfüñ gamuñla iy meh-rû
Bir elif ad mi var ki dâl olmaz
3. Beni öldürse yâr nesne dimeñ
atil-i ‘aşıa su’âl olmaz
Al olan gözi yaşıdur ancak
Şüfiyâ ehl-i dilde âl olmaz
5. Şorma hâlin abûlî zühhâduñ
Bî-riyâ olmayanda hâl olmaz

35³⁵*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

1. Nîk-nâm olsa cihânda kişi bed-nâm olmaz
Ezelî bahte olanda ama‘-ı hâm olmaz
Kârı pür-ikmet olur ‘âkıbet-endîş olanuñ
Merd-i bî-fikret olanda gam-ı eyyâm olmaz
3. Degme kes dâniş-i ‘irfânı şikâr eyleyemez
Murğ-ı vahşî durur ol her kişiye râm olmaz
Dil-i dânáda muarrer ki velâyet vardur
Yosa âyât-ı vefâ herkese ilhâm olmaz
5. İy abûlî ezeli oğrı olan egrilmez
Râstî şafa-i ‘âlemde elif lâm olmaz

³⁴ 41a K.M.³⁵ 43a: 94a İ.Ü.M.

35/2b gam-ı eyyâm: gam u encâm İ.Ü.M.

4a velâyet: hâlet İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

36³⁶*Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün*

1. Çeşm-i āhū-nigārı kim sevmez
Şayda qābil şikārı kim sevmez
Büse-i la'l-i yāre cān virürüz
Mīve-i āb-dārı kim sevmez
3. Dilde yaqdum maḥabbet-i yāri
Böyle nārīn nigārı kim sevmez
Māyilüz zülfi bāğını seyre
Seyr-i bāğ u bahārı kim sevmez
5. Sevse dil-ber Qabūli ḥazz eyler
'İzzet ü i'tibārı kim sevmez

37³⁷*Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün*

1. Dil-ber-i şīve-kārı kim sevmez
Naḥl-i pür-berg [ü] bārı kim sevmez
Rūy-ı zībā-yı yāre kim baqmaz
Seyr-i bāğ u bahārı kim sevmez
3. Nār-ı 'aşq-ı nigāra kim düşmez
Böyle nārīn nigārı kim sevmez
Seyr-i seyl-i şirişke kim gelmez
Ṭaraf-ı cūy-bārı kim sevmez
5. Māyilüz iy Qabūlī Rūm iline
Dil-beri çok diyārı kim sevmez

³⁶ 47a: 89b İ.Ü.M.

36/3a yarı: nārın İ.Ü.M.

4a māyilüz: mā'ilem

³⁷ 47a K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

38³⁸*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*

1. Gerçi ol sîm-teni kimse dil-ârâm idemez
Ölürin görmeyiçek anı dil ârâm idemez
Utanur ağlayamaz söyleyemez dil-dâra
Dil-i maḥbûbı görüñ ḥâlini i‘lâm idemez
3. ‘Aşka gel uyma hevâdur dise zâhid idemem
‘Âkıl olan belî dîvâneyi ilzâm idemez
Şimdi dil vir dir idüm ḥâlümi görse bâri
Görse de söylemege korḡar ol ibrâm idemez
5. Durmayup vaşf ider ol ḡonçe Kabûlî zülfüñ
Niçe demdür çalışur ol daḡı itmâm idemez

39³⁹*Mef‘ülü Fâ‘ilâtün Mef‘ülü Fâ‘ilâtün*

1. Öldür diyü o şâha kıлмақ neden sipâriş
Ol devlete irince iy dil hezâr fâriş
Küsdükçe dil-berâ sen efzün olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsmege ayru barış
3. Ka‘be añılsa ‘âşık kûy-ı ḡabîbe varur
Böyle gerekdür işte ‘âlemde ḡacca varış
İy dil kelâb-ı kûy-ı dil-berle ülfet eyle
Tenhâ yelüp yopurma yârân içine ḡarış
5. Tebretdüñ esb-i nâzı ḡopdı bu dil yirinden
İy şeh-süvârum olmaz bundan eyü ḡoparış
Yügrüklük ile aldı meydânı esb-i ḡab‘uñ
Şimdengirü Kabûlî nazm ehli ile yarış

³⁸ 45b K.M.³⁹ 46b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

40⁴⁰*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

1. Göñül âdâb-ı bezm-i 'işreti fağfûrdan görmiş
Mey-i nâbuñ şafâsı kâse-i billûrdan görmiş
Te'emmül tarzın erbâb-ı suhan ebkemden öğrenmiş
Te'ennî yolın erbâb-ı başîret kûrdan görmiş
3. Kanâ'at bâbını her şahşa açmaz merdüm-i dânâ
Havâşş-ı âteş-i Sînâyı Mûsâ Tûrdan görmiş
Kızarmış gül gül olmuş ruhları gül gibi açılmış
Meger bir pâre âfet bâde[y]i engûrdan görmiş
5. Kabûlî bir hişârî yâr için top eylemiş başın
Meger mâh cemâlin mâverâyı mûrdan görmiş

41⁴¹*Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün*

- 1 Bir göz mi var Ya'kûb-veş hüzn ile giryân olmamış
Bir dil mi var Yûsuf gibi maħbûs-ı zindân olmamış
Kim kaldı mânend-i Halîl nâr-ı gama atılmamış
Kimdür ki 'İsmâ'îl-veş yoluñda kurbân olmamış
3. Şâh-ı cihân oldum diyen yok yire kılmason cedel
Almış cihân gavgâların başına sultân olmamış
Kimdür güzellerde 'aceb 'uşşâkına cevri eyleyüp
İtdükleri işe dönüp soñra peşimân olmamış
5. 'Aşkuñla kimdür 'aqlını cem' eyleyüp ya başına
Zülfüñ hevâsına düşüp hâtır-perîşân olmamış
Bir dil mi kaldı iy perî pervâne-veş bâl u peri
Şem'-i cemâlüñ şevkına 'aşkuñla süzân olmamış

⁴⁰ 45a K.M.⁴¹ 47b: 97b İ.Ü.M.

41/5a ya başına: başına ben İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

7. Görmüş Kabûlî ol mehi hâke yaturmuş kendüyi
Ahvâlini ‘arz itmege bî-çâre imkân olmamış
42⁴²

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Āh alursun güzelüm ‘âşıkâ cevri eyleme çok
Girü dönmez şaşın iy kaçış kemân atılan oğ
Var iken sürme-i hâk-i reh-i yâr iy kaḥḥâl
Nidelüm kuḥl-ı Şıfâhânı var al gözüñe şok
3. Nâzı çok cevri katı az gerek hūblaruñ
Biz de cānâ bilürüz lâzım olanı az u çok
Deheni teng-i dil-āvîzüñe hiç öykine mi
Ġonçe-i gülşen ise bir deheni var dili yok
5. Söylenür geldi diyü nâfe-i ḥaṭṭı yârüñ
İy Kabûlî o mehe biz anı çokdan oğduḡ

43⁴³

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

1. Bülend-ḡad bize şūḡ-ı şeh-i levend gerek
Be himmeti kişinüñ kendüye bülend gerek
Girân [u] tünd gerekmez nigâr-ı nâzûk olan
Güşâde ṭab‘ [u] sebük-rūḡ [u] dil-pesend gerek
3. Kemende çek dili pend ü naşîḡate çekme
Efendi pend gerekmez delüye bend gerek
Güzelde nâz u nezâket gerek velî ‘âşık
Ġarîb ü ġam-zede vü zâr-ı müstemend gerek

7a kendüyi: kendüñi İ.Ü.M.

⁴² 44a: 94a İ.Ü.M.

42/1a alursun: olur sen K.M.

1b kemân: kemānum İ.Ü.M.

3b olanı: olan İ.Ü.M.

4a hiç öykinemi: beñzeye mi hiç K.M.

5a söylenür: söyünür İ.Ü.M. nâfe-i ḥaṭṭı: ḥaṭṭı-ı ‘izârı İ.Ü.M.

⁴³ 42a K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

5. ab li alib-i vaql-ı civ n olan aşıq
Niy zmend gerekd r niy zmend gerek

44⁴⁴

Mef ul  Mef 'il  Mef 'il  Fe'ul n

1.  y tıfl-ı sirişk m atı alkardun a di ndin
Helv -yı leb-i dil-beri g rdun niye di ndin
Uydurmuş uřule s zini sille-i  st d
Anduqa defun dahı  ter ulağı in in
3. Be zer gein rken ha-ı y re si nivirdi
Varsun y ze gelsun mi benefşe gibi si  si 
Si  si  si ilet seg gibi agyarı apu ndan
Fi  fi  ulusun ol k pege at taşı fi  fi 
5. Yaşumuza ra m eyler idi y r ab li
Agy r geup arřumuza g lmese gi  gi 

45⁴⁵

Mef 'il n Mef 'il n Mef 'il n Mef 'il n

1. Doınma aşdın itse zevk iderd m t r-i m jg nu 
Y reklend m yine benden ya a gelmekle peyk nu 
Ben m efkar-ı z lf nde mur dum kesb-i cem'iyet
Sen n haır-niř nu  eylemekd r iy per  ř nu 
3. Yine bir  sit ne intis b itd m ki mihr- s 
Kemend atup irişmez aına eyv n-ı Keyv nu 
Yine bir b -bedel c n na vird m naqd-i c nı kim
Met '-ı h sni c n nu  anu  destinde c n anu 
5. omadun hayliden bařun iřigi ařına y r n
ab li bařu a ařla doınmaz oldu derm nu 

43/5b gerekd r: gerek dir K.M.

⁴⁴ 42b K.M.

⁴⁵ 40b K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

46⁴⁶*Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün*

1. Nā-kāmilüni bir göre mi kām ile kāmīl
Başladı ğurūr eylemege cāh ile cāhīl
Medḥ ile müsāvī ola mı hīç mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm 'āq ile 'āqīl
3. Bir ḥüb kemāl ehlinüñ aḥvāline şāhum
'Ālim olan olmaz suḥan-ı 'ām ile 'āmīl
Ger sāye şala üstümüze ḥāyir-i devlet
Ol daḥı olur başumuza nāz ile nāzil
5. Yoq zād-ı reh-i ğuşşa vü ğam yoḥsa Ḳabūlī
'Azm itmek olurdu elem-i rāḥ ile rāḥīl

47⁴⁷*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün*

- 1 Eyleyüp dil murğına zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḥāliyle virdi virmeyüp ārām rām
İtmedi bir dem beni ol kāmēt-i şimşād şād
Ḳaddümi anuñçün itdi miḥnet [ü] ālām lām
3. İtlerinden 'add iderse ol gözi 'ayyār yār
İşiginden bulur[am] ben 'āşık-ı bed-nām nām
Āh elinden dād senden iy şeh-i bī-dād dād
Ġam yiyem ben muttaşıl sen idesin in'ām 'ām
5. İy Ḳabūlī destüñe cām-ı şarāb-ı al al
Bezm-i fānīde çekersin āḥir-i encām cām

⁴⁶ 42b: 98a İ.Ü.M.

46/3a Seyr eyle dilā resmini eşkāl-i cihānuñ İ.Ü.M.

^{5a} ğuşşa vü: vādī-i İ.Ü.M.⁴⁷ 39a: 98b İ.Ü.M.

47/3b işiginden: işiginde İ.Ü.M.

4. Ölmiş iken buluram ben 'āşık-ı bī-cān cān

..... la'lüñ 'aḥā itse n'ola in'ām 'ām

Bu beyit Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 3005 numaralı mecmuada bulunmaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

48⁴⁸*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün*

1. Nażar kıldum vücūdumda ğamuñdan bir eşer buldum
Nice şād olmayam kim hāk içinde bir güher buldum
Gözün ırmaz kevākib āsumān-ı āsitānuñdan
Bi-ħamdi'llāh felekde ben de bir şāhib-nażar buldum
3. 'Araqla bāde[y]i dün gice meclisde çekışdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ dağı beter buldum
Ayağ altı degül mey-ħāne gibi uğramaz kimse
Çanā'at gūşesidür nāmı bir ħālīce yer buldum
5. Zen-i dünyā Çabūlī gördüğüm semt ile kullandım
Didi dünyā sarāyında dağı ben şimdi er buldum

49⁴⁹*Fe'îlātün Fe'îlātün Fe'îlātün Fe'îlün*

1. Hele ben la'[i] leb-i dil-bere beñzer diyemem
Çacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem
Güli ruhsāruña teşbīh idemem iy ğonçe
Bir iki berg-i güli aħmere beñzer diyemem
3. 'Ārız-ı yāre muķābil tutamam mir'ātı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem
Mümdur ħātır-ı yāre göre seng-i ħāre
Dil-i bī-merħametın mermere beñzer diyemem
5. Şararup zer gibi zerd oldı Çabūlī ammā
Dağı ben çihre-i zerdüm zere beñzer diyemem

⁴⁸ 43a: 92a İ.Ü.M.
48/4a gibi: key hiç K.M.

4b nāmı: anı K.M.

⁴⁹ 43b: 95b İ.Ü.M.

49/1a dil-bere: dil-beri K.M.

3a tutamam: tütalum K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

50⁵⁰*Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

1. Tırdı kıddüñ kıyāma sulṭānum
Biz de uyduķ imāma sulṭānum
Kılmađuñ iki cānibe nazarı
Degmedük bir selāma sulṭānum
3. Nāme göndermedüñ yazup kuluña
Hiç düşer mi bu nāma sulṭānum
Luṭf idüp kılmađuñ havāşa nazār
İltifātuñ ‘avāma sulṭānum
5. Gerçi eksüklidür Kābülî kuluñ
Eksügin tut tamāma sulṭānum

51⁵¹*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

1. Gedā-yı dergehüñ olan muķīme kıyima sulṭānum
Saķīme ile cevri müstaķīme kıyima sulṭānum
‘Adū-yı köfte-hōrı şerha şerha eylesün tıģuñ
Vücüdün eyle şemşirüñle kıyima kıyima sulṭānum
3. Mürüvvet dād-ı Hāķdur herkes andan müstefid olmaz
Kerem gelmez keremsizden ‘aķīme kıyima sulṭānum
Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā kıılma
‘İnāyet eyle luṭfuñla kaķıma kıyima sulṭānum
5. Kābülî kaķuña ‘arz-ı ‘ubūdiyyet ider dāyim
Nazār kııl rāfi‘-i ruķ‘a raķīme kıyima sulṭānum

⁵⁰ 43b: 98b İ.Ü.M.

50/2b degmedük: deymedük İ.Ü.M.

4a luṭf idüp kılmađuñ: bir kez in itmediñ İ.Ü.M.

⁵¹ 47a K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

52⁵²*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

- 1 Māh-ı münire gice üşüp 'asker-i nücüm
Öykünme rüy-ı yāre diyü itdiler hücüm
Keşf-i rümüz-ı 'aşka dehānuñ durur sebeb
Bir noqtadur efendi belī mebbe-i 'ulüm
3. Meyl eyleme nişimen-i dünyāya iy gönül
Olmaz qarārgāh-ı hümā āşiyān-ı büm
Olsun naķāre-veş reh-i 'aşkuñda iki şaķ
Şemşir-i ğamla çal serümi yoluña ķodum
5. Luţf u kerem ķapusu ķapandı Ķabüliyā
Şimdengirü mürüvveti ğayrı ķapudan um

53⁵³*Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün*

1. Ğarīķ-i 'aşķdur emvāc-ı yem zerrāt-ı 'ālem hem
Degül zerrāt-ı 'ālem belki zürriyyāt-ı ādem hem
Yine feryād ider ğuş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñlediñ mi zil ile bem hem
3. Cihānuñ zehr-i ķahrın nüş idüpdür sāğar-ı şaķbā
Felekde kāse-i ke'si yudupdur cām ile Cem hem
Maķabbet 'āşıkı bir 'āleme işāl ider k'anda
Ferah bir laķza ārām idecek yir bulımaz ğam hem
5. Devā-yı derd-mendān-ı maķabbet özge dārūdur
Ķabülī anlara te'sir itmez diñleme em hem

⁵² 39b K.M.⁵³ 39a K.M.

53/5b Vezin gereği "sem" kelimesi çıkarılmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

54⁵⁴*Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün*

1. La'lün katında oldı 'aķık-i Yemen Yemân
 addün yanında oldı mı serv-i çemen çemân
 Müjgân-ı tîg-ı tîziyle âdemler öldürür
 Virmez esîr-i 'aşka o şâh-ı zemîn zamân
3. Bir dil olunca la'l-i lebi biñ füsün ider
 Biñde birine vâķıf anuñ bir hemîn hemân
 Dirler nişâr ider ayaguñ tozına gözüm
 Geldükçe sen ter olsa n'ola encümen hemân
5. Naķd-i revânı cennet-i dîdâra şatacaķ
 Olur abûlî meblağ-ı dürr-i şemen şemân

55⁵⁵*Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*

1. Bire âfet bire fettân-ı cihân
 Bire zâlim bire âşüb-ı zamân
 Bire fettân bire şüh-ı 'âlem
 Bire âtil bire bî-emn ü emân
3. Bire gül-rû bire çeşmi nergis
 Bire misk ü bire şacı reyhân
 Bire 'aķl alıcı yüze gülüci
 Bire gönüller idici tâlân
5. Bire bu haste abûlîye tabîb
 Bire her derde 'ilâc u dermân

⁵⁴ 39a K.M.⁵⁵ 41a K.M.

55/4b tâlân: nâlân K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

56⁵⁶*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

1. Herkese mihr ü vefā 'uşşāka nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden
Raḥm idüp nā-dāna luḥfuñ nā-maḥalle bezl idüp
Nāz u istiġnā maḥallinde niyāz itmek neden
3. Düşmene taḥşış idüp mihr ü vefāyı 'aşıka
Cevr ü nāz itmek neden anı da az itmek neden
Fāş idersin sırrı ilden şaklamazsın ğonçe-veş
Açılup her ḥāra iy gül keşf-i rāz itmek neden
5. Yād-ı zülf-i yār ile her şeb Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endişe-i dūr u dırāz itmek neden

57⁵⁷*Müstef'ilātün Müstef'ilātün Müstef'ilātün Müstef'ilātün*

1. [Kā]seyle zehri nūş itmek iy dil [cā]na şafādur cānān elinden
[Mi]nnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nā-dān elinden
Men'itse vā'iz ğam yer mi 'ārif ümm-i şarābı sākī elinden
[D]ār-ı beḳāda gül gibi ḥāzır [kev]ser şarābı ğilmān elinden
3. Çeşm-i nizārı kūyuñ kilābı şad pāre kılsa dil nāle kıлма
Şāhib-sa'ādet erbāb-ı ḥācet kıılmaz şikāyet derbān elinden
Evvel metā'-ı 'aşq alınurdu cān şatılırdı bir şehri idi dil
Şimdi ḥarāba yüz tutdı āḥir bir zulme māyil sultān elinden
5. 'Aşkıyla ḥālūñ nic'oldı āḥir diyü Ḳabūlī yüz kez şorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr iderseñ 'āciz ḳalursın yārān elinden

⁵⁶ 40b: 93a İ.Ü.M.
56/3b nāz: cefā K.M.
4a sırrı ilden: sırruñ andan K.M.
4b ḥāra: ḥāle İ.Ü.M.
5bdür: tul İ.Ü.M.

⁵⁷ 44b K.M. Derkenar olarak yazılmış.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

58⁵⁸*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün*

1. Ne kadar cevr ü cefâ itse o yâri severin
İhtiyârî degül ol lâle-‘izârî severin
Bî-ķarâr eyleyeli ķara saķuñ sevdâsı
Bir ķarâra tıramam geşt [ü] güzârî severin
3. Mâyilüz ķâmeti bâlâları seyr eylemege
Tıoğrusı buña ben ol ķaddi ķenârî severin
Zene meyl eylemezın hâşılı Mecnün degülin
Ben ne nâmüs-ı vaķârı ne ķarı severin
5. Gice dil-dâr ile tenhâca biraz bâde görüp
İy Ķabûlî seķerî def‘-i ĥumârı severin

59⁵⁹*Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ülün*

1. Gel nať‘-ı maķabbetde şehâ bir ben [ü] bir sen
Şaťranc oyunın oynayalum mât ola düşmen
Ferzîn gibi kec-revlük iden şâha muķârin
Tıoğrı yürüyen ruķ gibi ol baķar ıraķdan
3. Üt esb-i murâdın ruķ-ı cânâneye ķarşu
‘Âlemde piyâde yürime merd iseñ atlan
Bir lu‘b ile rûhın alup açmaz ķodı ol şâh
Daķı ne oyunlar geķer iy şeh saña ķatlan
5. Leclâc ise de lec iderüm nať‘-ı cihânda
Nâ-dâna Ķabûlî yeñilür şanma beni sen

⁵⁸ 47b K.M.⁵⁹ 48b: 96a İ.Ü.M.

59/2a -: olma K.M.

3a murâdın: murâduñ İ.Ü.M.

4b şeh: dil İ.Ü.M.

5a iderüm: idemez İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

60⁶⁰*Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün*

1. Merhametsiz habibi n'eylersin
Menfa'atsiz tabibi n'eylersin
Murg-ı dil turmasun figān itsün
Nālesiz 'andelibi n'eylersin
3. Pāyüne düşmiş iy gözi āhū
Uydurup seg rakibi n'eylersin
Dād-ı Haḫdur kişiye behre-i 'aşḫ
Zāhidūñ yoḫ naşibi n'eylersin
5. Yaşına baḫ Ḳabūliye raḫm it
Aḡladup ben ḡaribi n'eylersin

61⁶¹*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

1. İy gönül āvāresin pür yāresin şad pāresin
Derdi çok dil-ḫastesin dermānı yoḫ bī-çāresin
Zevḫ odur yārūñ senūñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın
3. Açma sen ol gönçeye rāzuñ saña ol açılır
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin
Reng-i rū yoḫdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur varsun şabā evrāk arasın arasın
5. Müttehemdür kākül-i dil-ber gönül almaḡıla
Söyle dil-dāra Ḳabūli anı yusun ḫarasın

⁶⁰ 44b K.M.⁶¹ 40a: 94a İ.Ü.M.

61/3b eger ol gül: o gül-i ra'nā K.M.

4a reng-i rū: renklü rū İ.Ü.M.

4b Var mıdur görsün şabā gülzārı varsun arasın İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

62⁶²*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. 'Āşıkam öpsem baña lâyıķ durur cānān elin
Bende kim zū'l-ķadr ola lā-būd öper sulţān elin
Destine hınnā urılmış şanmañuz ol nāzenīn
'Āşıkın ķatl eylemekden eylemişdür ķan elin
3. Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin
Hüsñ ile mümtāz-ı 'ālemsin sen iy Yūsuf-cemāl
Kimse mişlūñ göremez geşt eylese cānān elin
5. Bir ayak şundı Kābūlī baña sākī-i fenā
Çekmege ķatlanmadı çekdi yeter devrān elin

63⁶³*Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün*

1. Tek bizümle başı rez duĥterinūñ hoş olsun
Hüm-ı mey-hāne bu günden girü hep boş olsun
Cūşa gel cūy-ı sirişķūñ yüze çıkşun yir yir
İy gönül yir yüzünūñ cūları pür-cüş olsun
3. Hażm ider 'ārif olan içse idi deryāyı
Cur'a-i cām-ı şafā hażm idene nüş olsun
Hasta-dil şerbet-i la'lūñle hoş olsun mı didüm
Dimedūñ bir kez oña iki gözüm hoş olsun
5. Murĥ-ı dil başladı feryāda Kābūlī şeb u rüz
Gülşenūñ bülbüli şimdengirü hāmüş olsun

⁶² 45a K.M.⁶³ 45a: 90b İ.Ü.M.

63/2a çıkşun: gelsün İ.Ü.M.

2b pür cüş: hāmüş İ.Ü.M.

4a la'lūñle: vaşlūñla K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

64⁶⁴*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

1. ‘Ömerüñ gözine vü қаşına қurbān olayın
‘Ömerüñ cānına vü başına қurbān olayın
Gözi öldürdi қаşı naқşı helāk itdi beni
Naқşına қаşına naққāşına қurbān olayın
3. Çün bu şehir içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına қurbān olayın
Şehrinüñ evlerinüñ yolına cānlar vireyin
Küyünüñ toprağına taşına қurbān olayın
5. Hūblar başı imiş çün ki Qabūlī ol şāh
Ben dağı hūblaruñ başına қurbān olayın

65⁶⁵*Mef‘ülü Fā‘ilātün Mef‘ülü Fā‘ilātün*

1. İtmez ümīd-i şıḥḥat cān-ı ḥazīn-i ḥasta
Ten pāyimāl-i miḥnet dil ḥasta ser şikeste
Dil münkesirdür itmeñ oña ‘ilāc [u] dermān
Olmaz budur çü ‘ādet cām-ı şikeste beste
3. Kesb-i ‘alāқа itse ḥaққıyla n’ola ervāḥ
Ḥurşīd-i evc-i rif‘at nāzır degül mi beste
Bīmār-ı ḥaste-ḥāle sen gūşe-i ferāḡat
Şadr-ı şafā vü ‘işret rindān-ı mey-pereste
5. Üftādedür Qabūlī düşdükçe dest-gīr ol
İy kevkeb-i sa‘ādet iy tālī‘-i ḥuceste

66⁶⁶*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

1. Temāşā eyledüm ṭūfān-ı Nūḥı dīde-i terde
Muḥīṭ-i eşküme nisbet yidi deryā қalur berde

⁶⁴ 46b: 95a İ.Ü.M.⁶⁵ 40a K.M.⁶⁶ 95b İ.Ü.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

- Niķāb-ı ebr-i zülfüñ mâni' olmaz se[y]r-i dîdāra
 Şu'ā'-ı mihr-i 'ālem-tāba mā'il olımaı perde
3. Çıkar tācı şeref isterseñ iy şüfî-i efsürde
 Şeref ya erdedür ya serdedür 'izzet yok efserde
 Qazıtma defter-i hüsünüñden iy meh hatt-ı ruhsāruñ
 Bilürseñ i'tibār olmaz eger haķķ olsa defterde
5. Niyāzum Haķķdur müstagniyem efrād-ı insāndan
 Qabûlî ihtiyācum yok Hudādan ğayrı bir ferde

67⁶⁷*Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün*

1. Nā-dān olamaz meclis-i 'irfān arasında
 Har-mühre şığar mı dūr ü mercān arasında
 Mûlar ağarup göz kararup yaşı ile tıldı
 Qaldum niçe dem berf ile bārān arasında
3. Cānāna didüm buse kenār ola mı qābil
 Didi ne tekellûf āna yārān arasında
 'Uşşāka cefā ğayra vefā eylemek āhir
 Bir qā'idedür qaldı civānān arasında
5. Eş'ār u ğazel söyle hemān turma Qabûlî
 Tek āndıragör nāmuñı yārān arasında

68⁶⁸*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün*

1. Dilā şol sevdüğüñ dil-ber ne sinde
 Güzellik tazelik terlik nesinde
 Nażar kıllı semm-i sūzıñdan cihāna
 Ne Hinde 'azm ü rezm eyle ne Sinde
3. Nesin sevdüñ be şüfî bu cihānuñ
 'Aceb bilsem senüñ gönlüñ ne sende

⁶⁷ 41b K.M.⁶⁸ 38b K.M.

68/1b güzellik: güzelüñ K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

- Ne diş kaldı aşınmadık ne tırnağ
 Ne bende kûta kuvvet var ne sende
 5. Qabûlî fâriğ ol tûl-i emelden
 Saña ne bunda râhat var ne sinde

69⁶⁹*Fe 'ilâtün Fe 'ilâtün Fe 'ilâtün Fe 'ilün*

1. Sînemün dâğını gördükçe tutar taşlara
 Hâtır-ı yâre gelen tağlara taşlara
 Bilmedün hayf meṭâ'-ı dili yağmalatduñ
 Baş olurmuş yıkıcı bir bölük evbaşlara
 3. Tâb-ı meyden ne şafâ kesb ider erbâb-ı riyâ
 Tâb virmez güneşün pertevi huffâşlara
 Ğayra meyl itdi koyup kaçâ zen-i dehr-i denî
 İ'timâd olmaz imiş döstlar oynaşlara
 5. Şûret-i dil-ber[i] taşvîr idüp oña gelecek
 Ne belâlar çeke naqqâşlar ol kaşlara
 Ehl-i dünyâya beyân itme Qabûlî 'aşkı
 Neşve-i bâdeyi 'arz eyleme berrâşlara

70⁷⁰*Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün Mefâ 'ilün*

1. Dil alsa gördüğün demde dil-ârâda kemâl olsa
 Murâduñ añlasa 'âlemde dil-dâr ehl-i hâl olsa
 'Adû kâm almasa râm olmasa 'âlemde her güle
 Aña sevmek sevilme mâ-ḥaşal emr-i muḥâl olsa

⁶⁹ 40a: 90a İ.Ü.M.

69/2a gitdi: hayf K.M.

2b olurmuş yakıcı: olur yıkıcılar K.M.

3 - K.M.

4a kaçâ: pîre İ.Ü.M.

5 - İ.Ü.M.

6a Ğam-ı dünyâyile gel añma Qabûlî 'aşkı K.M.

⁷⁰ 44a: 98b İ.Ü.M.

70/2a almasa: olmasa K.M.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009

3. Elüñde kâse olsa lâle-âsâ kelle germ olsañ
Müdâmuñ alagörseñ kil-k-i gül elüñ al olsa
Kemâl u ‘ilm ile ma‘lûm-ı ‘âlem olsañ el-ḥâşıl
Dilâ ehl-i kemâl olsañ kelâmuñda me’âl olsa
5. Ḳabûlî mâh-rûlarda vişâle va‘de olmasa
Dem-i vaşl-ı dil-ârâ her dem ü her mâh u sâl olsa

71⁷¹*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

1. Gül ne nâzûk yâr idi yanında ḥârı olmasa
Mey ‘aceb şîrîn nigâr idi ḥumârı olmasa
Ehl-i ‘aşkuñ boynına bir bârdur ta‘n-ı raḳîb
Ḳâyil idük cevrine aḡyâra bârı olmasa
3. Beñzini niçe şarardurdı maḥabbet ehlinüñ
Derd-i ‘aşk-ı dil-rubâ ‘uşşâḳa sârî olmasa
İḥtiyâr ile maḥabbetden ferâḡ eylerdi dil
Giderek ‘aşk-ı maḥabbet ıztırârı olmasa
5. İy Ḳabûlî añduran ‘aşk ehlinüñ eḡḡâmdur
Kim añardı bülbülü eḡḡân u zârı olmasa

72⁷²*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

1. Kâfirem âhum gibi özge kemendüm var ise
Şol gözi âhûlara bir ḡayrı bendüm var ise
Pâdişâhum başımı kes tîḡuñ ile râzıyam
Senden artuḡ dünyede maḥbûb efendim var ise
3. Dem-be-dem aḡsun yaşum bâḡ-ı cihânda çaḡ çaḡ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir serv-i revânum var ise

3 Elüñde lâle-âsâ kâse olsañ kelle germ olsa
Müdâm-ı al görseñ gül gül olsañ al al İ.Ü.M.

⁷¹ 46a K.M.

⁷² 38a K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

Āsiyāb-ı çarh öğütsün dāne-i ‘ömrüm müdām
 Ger benüm gendüm kadar kendümde kendüm var ise
 5. Ol efendim çapısına varmadum bir iki gün
 Dimiş ölmüşdür Qabūlī derdmendüm var ise

73⁷³*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün*

1. Bahār irdi icāzet ‘ıyş u nūşa
 Otursun gönçe-lebler gūşe gūşe
 Güzeller esb-i nāza nāzūkāne
 Sūvār olup gelürler çoşa çoşa
3. El urma halka-i tesbīhe şūfī
 Ne hālet-bağş olur ser-çoşa çoşa
 Gelür seyl-āb-ı eşküm taşa taşa
 Açar cūy-ı sirişküm coşa coşa
5. Zen-i dünyā tolu bir cāma beñzer
 Nazar kılma Qabūlī boşa boşa

74⁷⁴*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*

1. Velvele şaldı şadā-yı suhanum āfāka
 Çıkdı āvāze-i nazmum felek-i nüh tākā
 Zannum oldur ki temāşā için anı yir yir
 Her melek tāk-ı felekden çıka yir yir bağa
3. Bağr-i hayretde dağı muttaşıl engin çekerüz
 Düşeli keşti-i dil ‘ālem-i istiğrāka
 İy gönül kendüni alçağ tutagör kim saña
 Şāyed ol serv-i kadūn şu gibi gönli ağa
5. İy Qabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
 Hüblar mā’il olur gāyet ile ‘uşşāka

⁷³ 94b İ.Ü.M.⁷⁴ 38a K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

75⁷⁵*Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün*

1. Murğân-ı merğ-zâr ki merğüle-senc ola
Şahn-ı çemen mişâl-i sarây-ı sipenc ola
Şağ ola bir kişi de ele sâgar almaya
Her ne içerse içinde renc ü firenc ola
3. 'Âkil ki degme kaydıla dil-beste olmaya
Lâ-büd esîr-i silsile-i pür-şikenc ola
Sultân-ı mülk-i Mısr-ı melâhat odur k'anuñ
Hırşîd ile şu'â'-ı ruhı pençe penc ola
5. Âhir harâb olur yıkılır hâne-i dili
Anuñ ki iy Kabûlî dahı yâri genc ola

76⁷⁶*Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün*

1. Ol 'işve-bâz kıanda ki hengâme-sâz ola
Nüh kâse ile anda felek kâse-bâz ola
Dil-ber cihânda serv gibi ser-keş olmaya
Mânend-i âb mâyil-i her pâk-bâz ola
3. Ehl-i niyâza nâz ide ammâ ki az ide
Ya'nî vefâsı çoğ ola 'âşık-nevâz ola
Huşyâr olur mı haşre dek erbâb-ı encümen
Sâkî-i bezm-i dil-ber ola söz ü sâz ola
5. Bir gün Kabûlî vâşıl-ı cânân ider seni
Sultân-ı bî-niyâza ki dilden niyâz ola

⁷⁵ 38a: 91a İ.Ü.M.

75/1a merğzâruña: merğzâra ki İ.Ü.M.

1b çemen: çemende İ.Ü.M.

2b içinde: içine K.M.

3a dil-beste: dembeste K.M.

4a Mısr: hüsni İ.Ü.M.

⁷⁶ 45b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

77⁷⁷*Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün*

1. Hāl-i ğamuñla iy dil murğī-i zār böyle
Her yirde hār elinden her murğ-ı zār böyle
Yār-i dürüg-va'de kılmaz karar u 'ahde
'Ahd eyle yār böyle kavlı ü karar böyle
3. Kār itdi cism-i zāra nār-ı maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle kār öyle yār böyle
Ben mūra mār-ı zülfün nār itdi nūr-ı 'aşkı
Mūr ile mār böyle nūr ile nār böyle
5. Tıtdı cihānı gerçi feryāduñ iy Qabūlī
Bir sen degülsün ancak inler hezār böyle

78⁷⁸*Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün*

1. Yār için imiş çün bu kadar tırma oturma
Şimdengirü vāy serv-i çemen tırma oturma
Utandığı yiter gülün ol gönçe-dehenden
İy bād-ı şabā sen de varup yüzine urma
3. Bülbül didüğüñ bildüğümüz kuşdur ezelden
İy ruḥları gül anı inen yüze uçurma
Ben gel disem ağıyār ile bezme oturursun
Gel ben kuluña cevri ü cefā idüp oturma
5. Şayd itmege ol gözleri şeh-bāzı Qabūlī
Murğ-ı dili bir dem kafes-i tenden uçurma

79⁷⁹*Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

1. Bir buse vir diyü düşegördüm ayağına
Bir hoş gelür mi göre elinden dudağına

⁷⁷ 43a K.M.⁷⁸ 43a K.M.⁷⁹ 92b İ.Ü.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

- Kāseyle qahveler içilür şimdi sākiyā
 Mey tura tura qara şu indi ayağına
 3. Biz mehterān-ı pīşrev-i ‘aşka uyalum
 Vā‘iz de tablını çaladursun şolağına
 Rez duhterini cān gibi hıfz ider fuçı
 Meydānda anı ben tolu gördüm kuşağına
 5. Bir dil ki anda ‘aşk ola ‘aql uğramaz aña
 Varmaz Qabûlî havf ider arslan yatağına

80⁸⁰*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

1. Şāh-bāz-ı tab‘ı şaldum hūblar alayına
 Umarın aralarından bir şikār ala yine
 Ārzū-yı dāne-i hālūñle iy meh kūyuña
 Süzülüp gökden kebūter-veş niçe ala yine
 3. Ğamze-i hūn-rīz ile yoq yire qanum dökmege
 Göz qarardursañ n’ola iy gözleri ala yine
 Ehl-i ‘aşk alayınıñ ālām u ğamdur yidügi
 Bu simāt-ı ‘aşkdur böyle niçe ala yine
 5. Al tūñdūr dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
 Al ile söylet anı cānā ele al āyine
 Çıkmaz ālām-ı hañuñ efkārı ğār-ı sīnede[n]
 Mürdur girmiş yatur gūyā ki bir alayına
 7. Dirhem ü dīnār ile girmez meñā‘-ı vaşl-ı yār
 Tek Qabûlî naqd-i cānı vireyin ala yine

⁸⁰ 40a: 98b İ.Ü.M.

80/3b qarardursañ n’ola: qarardursun ola K.M.

4 - İ.Ü.M.

6b mürdur: mürdan K.M.

7a yār: ele İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*

81⁸¹*Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn*

1. Göñlüm aldı al ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına
Al tūñdür femüñ güyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine
3. Ehl-i derd ālāyınuñ ālām u ğamdur yidügi
Bu simāt-ı bezm-i ğamdur dağı çok ala yine
Ārzü-yı dāne-i ħālūñle țarf-ı bābuña
Sağf-ı gerdündan kebüter-veş niçe ala yine
5. İy Qabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Şanma kim bu göñlüm alan bir dağı ala yine

82⁸²*Fe'īlātūn Fe'īlātūn Fe'īlātūn Fe'īlūn*

1. Zülf-i şeb-rengīni şarkıtma ruğ-ı rengīne
Şağın imānum iñen virme yüz ol bī-dīne
Bār-ı 'aşkı 'acebā niçe götürmiş Ferhād
Yatduğı yirde ağır gelmesün ol Mecnūna
3. Yārūñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek için āyīne
Virmege bülbül-i dāmāda bu gün gülşende
Nev-'arūs-ı güli başladı şabā tezyīne
5. Bir du'ā eyledi derd ile Qabūlī bu gice
Ellerin tıtdı bile Rūğ-ı Emīn āmīne

⁸¹ 39b: 95a İ.Ü.M.

81/1a al: nāz K.M.

4a bābuña: pāyüñe K.M.

5a bir kez: hergiz İ.Ü.M.

5b bu: bir K.M./ alan: aldı K.M.

⁸² 38b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

83⁸³*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün*

1. Gönder iy kaşları ya oğlarıñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol gelmege yārān evine
Hacı Bektāş-ı Velī dergehine yüz sürdüñ
Bir gedā kı̄abil imiş varmağa sultān evine
3. Tırma cūşışde gönül sīne-i pür-dāğ içre
Kodılar hıdmete dervīş turur nān evine
Bir kı̄adeh bāde için kāfir evinden çıkmaz
Da‘vete varmaz iken şūfi müselmān evine
5. Tolidur kı̄alb-i Kı̄abūlīde ğam u derd ü belā
Ne şafādur kı̄şinūñ cem‘ ola yārān evine

84⁸⁴*Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün*

1. Sünbül nedür ki zūlf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye
Meh kim bu deñlü zīynet-i zīb aña fer virür
Kı̄abil midür ki tal‘at-i zībāña beñzeye
3. Naħl-i ruṭab ki lezzet-i bal aña beñzemez
Hāşā ki naħl kı̄amet-i bālāña beñzeye
Sīmāña beñzemez dir iken kı̄urş-ı āfitāb
Lāyık mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye
5. Hākkā Kı̄abūlī kı̄alb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hīç ehl-i şekīb aña beñzeye

⁸³ 47b K.M.⁸⁴ 45b K.M.

84/3b bālāña: zībāña K.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

85⁸⁵*Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün*

1. Dāğlar tende bī-şumār oldı
Seyr-i gülzāra gel bahār oldı
Şimdi kânün-ı sīnede iy dil
Fūrkatüñ āteşi yanar oldı
3. Şarşar-ı tünd-bād-ı āhumdan
Şabrum evrākı tārümār oldı
Gönül āyīnesi muşaykal iken
Gerd-i haţtuñla pür-gubār oldı
5. Tende peykānı ol kaşı yanuñ
İy Kabülī Demirhişār oldı

86⁸⁶*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

1. Rişte-i nazmum bırağdı içine halkuñ igi
Görelüm bāzāra çıksun her kişinüñ ipligi
Kirpiye döndürdi zaħm-ı tır-i ğamzeyle dili
Ol kaşı yanuñ birer toğrılmış oğdur kirpigi
3. Nesne taşşıl eylemez ‘ālemde kemlikden kişi
Añdıran eylүkdür adı koma elden eylүgi
Büse isterse Kabülī ğam degül eksüklidür
Bende-i küstāhdur çoğdur anuñ eksüklügi

87⁸⁷*Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün*

1. Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür dāğdur kolu
Ele yoğ ihtiyācı elde vāfir aqçesi pulı

⁸⁵ 44b K.M.⁸⁶ 41b K.M.⁸⁷ 46b K.M.**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/2 Winter 2009*

- Ṭarîḳ-i ‘aşḳı vâ‘iz vaz‘-ı nâ-ma‘ḳüldür dirmiş
 O nâ-ma‘ḳül söyler ehl-i dil bilmez mi ma‘ḳülî
3. Elin boş olmasun sâḳî hemân ayağı devr itdür
 Getür sâḡar tehî olsun bize lâzım degül tolı
 Ḳul oğlu bir efendi gördüñ iy dil ḳol dolaşırken
 Umaram kim şeb-i vuşlatda boynuña aḡa ḳolı
5. Beni bülbül gibi gūyâ ider gülzâr-ı ‘âlemde
 Ḳabûlî gül-ruḡân-ı gülşen-âbâd-ı Gelibolı

88⁸⁸*Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün*

1. Cism-i pâkin görmek isterseñ şoyup ḡammâma ḳoy
 Olmaz ol sîmin-beden gibi efendi pâk şoy
 N’ola pest olsa nazardan serv-i bâlâ-yı çemen
 Ḳadd-i yâre uymadı başḳa başına çekdi boy
3. Ol tezerv-i ḡoş ḡırâmuñ şimdi iy şeh-bâz-ı dil
 Şaydınuñ eyyâmıdur zîrâ raḳîbi daḡı toy
 Âb-ı istiḡfâr ile çirk-i günâh-ı cismi yuy
 Naḳş-ı ḡayrı levḡ-i dilden tîḡ-ı ‘irfân ile yoy
5. Ḥazret-i ‘İsâ da olsañ yaramazsın düşmene
 İy Ḳabûlî süzen-ı zerle gerekse gözin oy

⁸⁸ 44a :95b İ.Ü.M.

88/1b efendi: efendim İ.Ü.M.

2a n’ola: tâ kim İ.Ü.M./nazardan: nazarda K.M.

3a tezerv-i: perî-rû İ.Ü.M.

4b Naḳş-ı levḡ-i tîḡ-ı ‘irfân ile dilden ḡayrı duy İ.Ü.M.

5a yaramazsın: yaramazsañ İ.Ü.M.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/2 Winter 2009*